

приїжджий священник батюшка Хрисанф освятив її, і дістала церква ім'я Пречистої Покрови. Біла і світла, немов наречена, стояла вона поміж землею і небом, і всі страшні десятиліття, що проносились над нею, не могли збавити того тихого світіння» [2, с. 33].

У багатій творчості Юрка Гудзя окремо можна виділити суто краєзнавчу статтю «Брати», що присвячена його землякам – Петру та Андрію Борисовим, які стояли біля витоків декбристського руху. Це дослідження було здійснено фахово і фундаментально. Хоча Ю.Гудзь залишив за собою право, як автор, на художньо-філософські роздуми: «На пожовклому папері – квіти, птахи, метелики. Виписані тонким пензлем, з надзвичайною точністю, з дивовижними поєднаннями кольорів, подібні до давніх китайських малюнків. Може здатися, що художник, який їх написав, жив тихо й мирно, в гармонії з навколишнім світом, у злагоді з самим собою. Принаймні, так відчулося мені, коли я вперше їх побачив. Хоч я вже й знав, що насправді все було не так» [3, с. 64].

Список використаних джерел та літератури

1. Гудзь Ю. Барикади на Хресті. Поема. Не-Ми. Книга видінь і щезнень. Ісихія. Книга щастя. – Тернопіль: Джура, 2009. – 248 с.
2. Гудзь Ю. Замовляння невидимих крил. – Тернопіль: Джура, 2001. – 160 с.
3. Гудзь Ю. Набережна під скелями. – Житомир: Рута, 2012. – 252 с.

Вікторія Венгерська
(м. Житомир)

ПОВСЯКДЕННІ ПРАКТИКИ ЖИТОМИР'ЯН В УМОВАХ ВІЙНИ ТА РЕВОЛЮЦІЇ (1917-1921 РР.)

Перехідні періоди, яким, без сумніву є доба 1917-1921 рр., призводять до втрати життєвих, політичних, духовних орієнтирів. Руйнуються звичний уклад та ритм життя, певні норми та правила поведінки. Інформація, яку ми маємо можливість почерпнути зі сторінок тогочасної періодики «вихоплює» та фіксує щоденні події та явища – від глобальних новин, урядових постанов до вуличних замальовок, новинок культурного, наукового життя, кримінальної хроніки, приватних оголошень та інших речей, які в комплексі дозволяють відтворити зміст та відчувати дух епохи.

Основна частина джерел з історії Житомирщини періоду Української національної революції 1917-1921 рр. – преса окресленого періоду. В цей час на хвилі загального піднесення, політичної активізації різноманітних політичних партій з'являються нові видання. Газети були єдиним джерелом інформації, події розвивались надзвичайно швидко, населення прагнуло отримувати максимально повну картину. Запит на новини призвів до неймовірного здорожчання газет. Так, в номері «Волинського слова» від 5 березня 1917 р. повідомлялось: «Вчора в Петрограді московські газети продавались як акції. Платили по 1000 руб.» [1].

В умовах радикальних змін міста потребують належного функціонування з боку органів міліції/поліції. Під час війни завжди відчувається брак достатньої кількості чоловіків, здатних виконувати відповідні обов'язки. 15 березня 1917 р. в місцевій пресі з'являються оголошення такого змісту: «Запрошуються відставні воїнські чини, які вибули зі строю внаслідок поранень і через свою непридатність до несення стрійової служби, для отримання посад при управлінні житомирської громадської поліції. Деталі та умови служби з'ясовувати в управлінні міліції. Керівник міліції С. Бжозовський» [2].

Війни та революції традиційно супроводжуються проблемами із продовольством. Влітку 1917 р. ситуація із продовольством надзвичайно загострюється. З 17 червня 1917 р. в Житомирі вводилась карткова система на хліб та борошно. Нагляд за виконанням постанови та притягнення винних до відповідальності покладался на міську продовольчу управу та громадську міліцію Житомира [3].

Місто жило своїми проблемами, які вирішувались мірою їх накопичень. Вдосканалювались послуги та вводились нові правила користування міським транспортом. Адміністрація Житомирського трамваю доводила до загального відома, що «на основі рішення Житомирської міської думи, вагони Житомирського трамвая з 15 липня будуть зупинятись лише на роз'їздах і на місцях, які забезпечені табличками із написом «зупинка трамваю», та закріплені на стовбах біля тротуару. Зупинки у таких місцях не обов'язкові за відсутності бажаючих зайти до вагону, або ж вийти з нього»[4]. Закріплювались місця обов'язкових зупинок, на різних трамвайних маршрутах (в той час в Житомирі трамваї курсували за трьома маршрутами, або як вони називались – лінії – Бердичівська, Київська та Вільська)[4].

В усі часи пияцтво лишалось проблемою, з якою представники як влади так і громадськості намагались боротись різними методами. Для її

розв'язання в умовах революції та війни пропонували такий рецепт: «Найкращий спосіб боротьби із цим явищем – введення загальної трудової повинності. «Зелений змії» під світлом свободи знову почав свій скажений танок та загрожує втягнути до п'яного хороводу навіть тих, хто зрадив йому за час тимчасового призупинення пиятики» [5].

В умовах цілковитої військово-революційної розрухи значні труднощі в своїй діяльності відчували банківські установи. Переважна більшість проблем пов'язувалась із відсутністю готівки. З'являються різні варіанти місцевих «грошей». Керівництво Житомирського відділення державного банку прийняло рішення про видання клієнтам замість готівки банківських чеків. Урядові, міські та земські установи визнали їх достатньо забезпеченими та беззаперечно платіжними знаками.

У період Гетьманату декілька місяців 1918 р. позначились відносним спокоєм та поверненням житомирян до більш звичного, розміреного життя. Газета «Волинь» повідомляла про відкриття у Житомирі одразу двох середніх навчальних закладів з правами урядових: вечірньої гімназії для дорослих М. Л. Шерешевської на вул. Петроградській, 19, та гімназії Л. Я. Стуля [6]. Було відкрито художню школу з пошиття «вишуканого взуття». З'явилися оголошення про надання приватних уроків танцю (артистом варшавського балету Д. Козловським); гри на фортепіано та музичної теорії для підготовки вчителів до педагогічної діяльності та вступу до консерваторії. В місті знову активно функціонували театри, кінотеатри, про що в кожному номері місцевої преси інформували афіші: в міському театрі вистава «Маруся Богуславка», у великому садку Хорошанського – «Старенькі та дівчатка», в Малому театрі Мяндовського – картина «Покупці душі та тіла» з гастрольями Августи та Леоніда Мустевич; в кінотеатрі «Люкс» картина «Диявол» з виступом балерини.

Список використаних джерел та літератури

1. Вестник Волынского губернского комиссара временного правительства. - 25 апреля 1917 р. – С. 1.
2. Волинь. – 15 марта 1917 р. – С. 2.
3. Вестник Волынского губернского Комиссара Временного правительства. – № 67. – 24 июня 1917 р. – С. 1.
4. Волинь. – № 173, 12 июля 1917 р. – С. 3.
5. Вестник Волынского губернского комиссара Временного правительства. – № 78, 22 июля 1917 р. – С.1.
6. Волинь – 9 мая, 1918 р. – С. 4.